

ביחס לתקוה המפעמת בלב כל יהודי מדור דור לישועה ולגאולה, השתמשו חז"ל בבטוי "צפיה"¹. שואלים לאדם "צפית לישועה" ולא "קוית". צפיה היא מגזרת צפה. תפקיד הצופה להשתמש בכל מאורע שהוא להזהיר על תקלה ולעורר למפעל של ישועה. וכך עלינו להשתמש בכל המאורעות שבעולם, שעל ידם תוכל לבוא או לצמוח תשועה לישראל. אנו אמונים על האמונה שכל דבר שיוכל להועיל לבנין הארץ ולחזוק האומה צפון בו דבר ה' לתחית הקודש בארץ הקודש. ומשום כך לא הבדלנו מאיזו מפלגה ומאיזה צד באה ההתעוררות הזאת. בכל זאת יש כמיהת הלב שלא נתמלאה. מיום אשר החזון המעשי של בנין הארץ ותחית האומה התחיל ללכת ולהתגשם, היתה הדאגה הפנימית שלנו לחזוק חזון הרוח, להפית אש הקודש בתוך מעשי החול. כי אי-אפשר לישועת ישראל שתהא צומחת בהצלחה אלא אם כן תהא מעורבת הרכבה יסודית משני הכחות, הקודש והחול. ההבדלה בין קודש לחול מקבילה להבדלה שבין אור לחושך. למרות ההבדלה שביניהם ישנם יחסים הדדיים בין האור והחושך והם משלימים זה את זה ורק בצרום הם ממלאים תפקידם בשלמות. הוא הדין בין קודש וחול. "קודש ישראל לה' ראשית תבואתו"², אבל מציאות הקודש מבהיקה רק מתוך מציאות החול. ולכן "האומר כל גרני תרומה, כל עיסתי חלה לא אמר כלום"³, כי אנו צריכים גם לחול וגם לקודש, אלא שדרושה הגדרת הגבולות שביניהם והבדלתם, וביחד עם זה להבין שהחול והקודש משמשים זה את זה, כשם שאי אפשר לימין בלי העזרה והשמוש של השמאל. אמנם בצורה אידיאלית אנו קשורים למחשבה הרוממה שהקודש הוא הכל והחול הוא רק לבוש והסתר, שגם בו מסתתר אור הקודש. אבל זהו בחביון עז, בצורה הפנימית, אולם כנגלה יש גם קודש וגם חול. ועל כן עלינו לטפל בשני המובנים ולהבדיל ביניהם, ומתוך ההבדל לראות את האחד והחבר שביניהם.

הגעגועים הטמירים של כנסת ישראל לגאולה ותחית האומה נמצאים בחביון הנפש של כל חלקי האומה, אלא שבכל חלק הם באים לידי בטוי בהתאם לכחה והכשרתה. הגעגועים האלה אין דומה להם בין כל אומה ולשון. אין התולדה האנושית יודעת עוד עם שיושב בגלות אלפים שנה ועודנו עומד ומתגעגע ונכסף למולדתו. זה פלא בעיני העולם. ואנו יודעים שדבר ה' הוא שמחינו ומקיימנו. הוא המעורר בנו את התשוקה והגעגועים אל ארץ הקודש, והם מתלבשים בלבושי הקודש והחול, והם היוצרים את כל הערכים המעשיים המכוונים לתחית האומה ולבנין הריסות ארצנו הקדושה כמו בנין ערים, יסוד מושבות ובתי מסחר וכדומה. וכשם

שהגעגועים היונקים ממקור הקודש מתלבשים בצורות של קודש וחול, כך במעשים צריכים שני הזרמים לזרום באופן ישר, דרך הקודש היוצא ישר מן הגעגועים וזרם החול לחזק את הכחות הטבעיים.

אמנם הגעגועים, מכיון שהם עומדים בצורת החביון הפנימית, צריכים להיות כולם קדושים. אבל זהו בעתיד רחוק, בעת התקון השלם, ולפי שעה צריכים המעשים להשען על הקודש והחול הקשורים זה בזה כמו היום והלילה.

ומתוך שמן החוג הרוחני תבעו שגם המעשים יעשו כולם בהתגלות הקודש בלא הכרה של חלק החול המוכרת, נתגבר הזרם החילוני בתור תנועה הפכית במפעלים כולם, עד שרבים נשטפו מזרם הקודש. מחיקת זרמי הקודש מתוך התחיה הלאומית, — בזה מונח היסוד השרשי לכל המחלות ולכל הסבל שלנו כלפי פנים וגם כלפי חוץ. שום עם לא היה מעיו, וביחוד האומה הזאת שמתפארת בקריאתה ובבקיאותה בספר-הספרים, שהיא תעקור ח"ו מן השורש את תקות ישראל הנצחית לתחיה בארץ הקודש. אילו היו כל העמים שומעים את הוד הקול של כנסת ישראל השבה לארצה כפי הבטחות הנביאים "ויעבור מלכם לפניכם וה' בראשם"⁴ וטללי החיים של קודש היו מרעיפים על כל המעשים, אעפ"י שמן החוץ זרמי חול מוכרחים להיות פועלים בהם, או היה מצבנו אחר לגמרי. מצד הפנים אין ספק שצורות הגלות הן מסייעות לגאולה כדברי חז"ל על הפסוק "ובגויים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח וגו'"⁵ — אילו מצאה מנוח לא היתה חזרתה⁶. זהו עלבון וגם הבטחה. אבל האומה בכללותה דואגת לגורל היהדות, לגורל הרוחניות לא פחות מאשר לגורל היהודים והעניינים החמריים שלנו. ומן ההכרח הוא לבהל את כל מהלך העבודה באופן כזה, שהאור החזון על הגולה יהיה מבשר שארץ ישראל היא לא רק חסות על הגוף והרכוש, אלא היא העז והמבטח והדאגה איך להנחיל יהדות שלמה לדורות הבאים. ומתוך שהזרמים החילוניים נתגברו כל-כך עד שאפילו הטובים והבינוניים השמיטו בכוונה או שלא בכוונה את היסוד הזה "כי עם קדוש אתה לה'א ובך בחר ה'א להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה"⁷, הרי הדבר הזה מעכב.

אין ספק בדבר ש"קול דודי דופק"⁸ מתקיים בכל כנסת ישראל וגם בכל הנפילות ובכל השרדות העזרות לבנין א"י ולתחית האומה. אבל משום שזהו בבחינת "אני ישנה ולבי ער"⁹, יש צורך לעורר מתוך השינה. אולם קול מיוחד דרוש כדי לעורר את הנפש הישנה, קול שאיננו מתאים לכך, לא יעוררה, ועלינו לבקש את הקול הזה שהנפש תוכל לשמוע. וזאת היא מטרתנו ותפקידנו, למצוא דרכים איך להזרים את זרם הקודש של העבר, שהוא יסוד התחיה שלנו, אל העתיד המובטח העומד בכל רעננותו. המטרה הזאת תעמוד לנגד עינינו בכל אשר נפנה. ויהא ברור שאין אנו באים להחליש את החול וגבורתו בנוגע לכל עבודות הבנין החמריות והפוליטיות בכל האופנים שעם יכול להתעורר לתחיה. אבל על הכל — "בכל דרכיך דעה"¹⁰, פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה¹¹, בחיי הכלל כמו בחיי הפרט.

(מאמר הכאה 74 252-259)